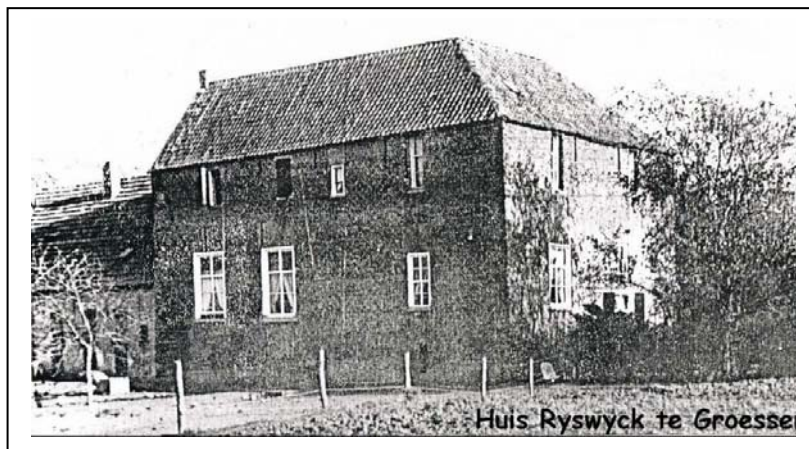

A.G. VAN DALEN

HET HUIS RYSWYCK TE GROESSEN.

UITGEVERIJ "LIEMERS LANTAERN" -ZEVENAAR

Dat het huis Ryswyck een oude nederzetting is, behoeft niet te worden betwijfeld. Het ligt op de oudere kultuurgronden bij de buurschap Leuven en deze nederzetting behoort tot de oudste in ons Liemerse land.

Ryswyck is dan ook wel één der adellijke en geprivilegeerde hoven, waarvan in de dijkbrief van Liemers in 1328 gesproken wordt. De 26 "hovenere". d.w.z. de bezitters dezer hoven, werd door de graven van Gelre en Kleef de schaapsdrift op de "straten" en gemene gronden op het tertitoir van Duiven en Groessen toegekend, met uitsluiting van anderen. Bovendien kregen zij "dat slach van Duvenrebroeck ende Groessenre broeck ewelike ende ommermeir", d.w.z. hen werd het recht gegeven de nog onverdeelde gronden en slagen te verdelen en in kultuur te brengen.

Wie in deze tijd op Ryswyck gewoond hebben is ons onbekend. Jammer genoeg vermeldt de dijkbrief geen enkele naam en vertelt ze ons alleen, dat er 26 "hovenere" waren. Er heeft in Liemers en speciaal ook te Groessen één

geslacht van Ryswyck geheten geleefd. Het is dan ook zeer waarschijnlijk, dat we hierin de oudste bewoners van het huis van die naam moeten herkennen.

Doch we weten daaromtrent niets. Als de ons oudst bekende getuigenissen van het huis Ryswyck spreken, is het in het bezit van het geslacht ten Hoeve. Dit is in 1410. Het feit, dat we zowel bij de ten Haeve's als de van Ryswycks de naam

Lambert wel ontmoeten, een naam, die toch niet zo veel gebruikelijk was, is misschien een aanwijzing. dat de eersten de tweeden door erfopvolging op het huis zijn gevolgd. Doch bij beide families ontmoeten we de naam Lambert

pas veel later. zodat we aan dit feit weer geen bijzondere waarde kunnen toekennen.

Johan ten Haeve ontmoeten we in 1410 als een der fundators van de Sint Nicolaasvicarie 'in de parochiekerk van Groessen. In 1432 stichtten Arndt ten Haeve 'en zijn moeder Ave de tweede vicarie die van de H. Maria Magdalena. Hierbij wordt de vader van Arndt, Pelgrom ten Haeve als overleden vermeld. Terwijl we tevens te weten komen, dat zij op het huis Ryswyck woonden. M.a.w. aan Arndt ten Haeve, die toen in elk geval al meerderjarig was, is minstens nog een generatie voorafgegaan. Bovendien vinden we in 1410, zoals boven vermeld, Johan ten Haeve reeds in Groessen. vermoedelijk een broeder van Pelgrom. Het geslacht ten Haeve moet dus al enige generaties in Groessen hebben gewoond.

Weer een Johan ten Haeve vinden we in 1483 genoemd onder de stichters van de Sint Antoniusvicarie in de parochiekerk. Hij komt eveneens voor op een lijst van de Kleefse ridderschap van die tijd. die van vóór 1478 dateert. Ook op een lijst van wat later wordt hij nog vermeld, doch daarna vinden we geen ten Haeve meer genoemd. Dit zegt niet zoveel, omdat deze lijsten niet volledig zijn. Dat evenwel de ten Haeve's ook, toch in de vrij uitvoerige gegevens. die pastoor Jacob Valck ons nagelaten heeft, na de 15e eeuw niet meer voorkomen, zegt wat meer. Er wordt nog heel wat adel, die tot de Groessense parochianen behoorde door hem vermeld. We horen behalve van de Cloecks, op de Bereklaau van Gaert van Berrefelt, Roloff van Heeckeren. Palick van Coeverden en later nog - in 1567 - van Herman van den Loe, doch een ten Haeve komt nergens meer voor. We mogen dus aannemen. dat ze vóór het midden van de 16e eeuw niet meer op Ryswyck hebben gewoond. Doch wie er dan wel hun opvolgers zijn geweest weten we niet. Is het wellicht Roloff van Heeckeren geweest, die in deze tijd in de Kleefse ridderschap werd verschreven? Te Groessen waren toendertijd drie havezathen, waarvan de bewoners voor verschrijving in de Ridderschap in aanmerking kwamen, nl. Angeroyen, de Bereklaau en Ryswyck. Op de Bereklaau woonden de Cloecks. zodat dit huis buiten beschouwing kan blijven.

Indien een tak der van Heeckerens inderdaad op Ryswyck heeft gewoond. is dit toch slechts één of twee generaties geweest. Immers reeds voor 1600 behoorde het huis aan Adriaan van Spieringh, die vanwege de havezathe Ryswyck in de Kleefse ridderschap werd verschreven. Hij verwierf het huis "Sevenaer" door zijn huwelijk met Wendela Smullinck.

Omtrent 1660 vertelt de Zevenaarse pastoor Floris Ontyt, dat zijn grootvader Albert Ontyt op Ryswyck als rentmeester en pachter van de Kleefse maarschalk Frans van Spirinck had gewoond. Met zijn broeder Goossen had Frans op het huis gewoond en zij hadden er het grote nieuwe huis aan gebouwd. Frans van Spiring. vinden we op een ridderlijst van het

jaar 1609. We moeten het verblijf der beide broeders dus stellen in de allereerste jaren der 17e of einde van de 16e eeuw. Eerder zal het huis ook niet verbouwd of vernieuwd zijn. Immers de jaren hieraan voorafgaande, van 1580 tot 1594, leenden zich daar niet toe.

Toen was het Kleefse grensgebied ten prooi aan de gruwel der verwoesting in een wilde strijd van ongedisciplineerde, bandeloze huurbenden van Spaansen en Staatsen. Een groot deel der bevolking verliet meermalen voor lange tijd zijn woonsteeën op het platteland. De velden werden maar half of slecht bewerkt en bebouwd. De pachten waren maar ten dele geïnd. De inkomsten van de landheren waren in die jaren te gering om zich aan grote verbouwingen te wagen, en het was een benarde tijd. In het begin van de 17e eeuw horen we overal van herbouwen herstel der verwoestingen. Toen waren hier weer orde en rust hersteld. De strenge discipline, die Prins Maurits in het Staatse leger had doorgevoerd, benevens zijn veroveringen in onze Oostelijke gewesten in de negentiger jaren, maakten hier op het platteland weer een geregeld leven mogelijk.

Goossen Spiringh vinden we later op Ryswyck, Frans op het huis Sevenaer. Op Ryswyck hebben ze niet lang meer gewoond. In 1645 vinden we e. Lodewyk von Rockelfingh, wiens nazaten het tot 1730 hebben behouden en bewoond. Van dan af is het met Ryswyck als adellijk woonhuis gedaan. De van Rockelfinghs verkochten het goed aan een majoor van Eek, van wie het in 1790 door verkoop overging op Heinrich van Rappard, die het echter weer aan een von Lamers verkocht. In het begin van de 19e eeuw werd het aan de van Nispens tot Pannerden verkocht. Van 1730 af is het huis als pachthoeve verhuurd, wat, zoals in zoveel van dergelijke gevallen tot gevolg had, dat het geleidelijk tal van veranderingen en verbouwingen onderging, totdat het het huis was, dat we thans nog zien en waarin we iets van zijn vroegere staat nog altijd herkennen.

Dit is het dan, wat we mee kunnen delen over de historie van het huis Ryswyck. Niet zo bijzonder veel, maar toch ook weer genoeg om in Ryswyck een stukje merkwaardige historie van ons Liemerse land te zien.